

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JEAN RICHARD DE LA TOUR
esitatud 26. oktoobril 2023¹

Kohtuasi C-752/22

EP

versus

Maahanmuuttovirasto

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus))

Eelotsusetaotlus – Sisserändepoliitika – Direktiiv 2003/109/EÜ – Pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatus – Pikaajalise elaniku teises liikmesriigis viibimise tingimused – Artikli 22 lõige 3 – Tugevdatud kaitse väljasaatmise eest – Kolmanda riigi kodanik, kes on esimeses liikmesriigis pikaajaline elanik ja viibib ebaseaduslikult teise liikmesriigi territooriumil – Tagasisaatmisotsus koos keeluga siseneda riigi territooriumile avaliku korra ja julgeoleku huvides – Direktiiv 2008/115/EÜ – Ühised nõuded ja kord liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel – Artikli 6 lõige 2 – Kolmanda riigi kodanik, kellel on teise liikmesriigi välja antud kehtiv elamisluba

I. Sissejuhatus

1. Kas kolmanda riigi kodanikul, kes on omandanud liikmesriigis pikaajalise elaniku staatuse direktiivi 2003/109/EÜ² kohaselt, on teises liikmesriigis, mille territooriumile ta tema suhtes määratud sisenemiskeeldu eirates läheb, õigus tugevdatud kaitsele väljasaatmise eest, mis tuleneb selle direktiivi artiklist 12 ja artikli 22 lõikest 3?

2. Niisugune on sisuliselt küsimus, mis on selles eelotsusetaotluses esitatud.

3. See on esitatud Vene Föderatsiooni kodaniku EP, kes on saanud pikaajalise elaniku staatuse Eestis, ja Maahanmuuttovirasto (Soome sisserändeamet) (edaspidi „amet“) vahelises vaidluses selle üle, kas kõnesoleva isiku suhtes tehtud Vene Föderatsiooni tagasisaatmise otsus koos Schengeni alasse sisenemise keeluga (edaspidi „vaidlusalune otsus“), mida seejärel piirati selle riigi territooriumiga, on õiguspärane. Kui amet lähtus oma otsuse tegemisel direktiivi 2008/115/EÜ³ sätetest, siis Korkein hallinto-oikeusel (Soome kõrgeim halduskohus) on tekkinud küsimus, ega

¹ Algkeel: prantsuse.

² Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiiv pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (ELT 2004, L 16, lk 44; ELT eriväljaanne 19/06, lk 272), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2011. aasta direktiiviga 2011/51/EL (ELT 2011, L 132, lk 1) (edaspidi „direktiiv 2003/109“).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT 2008, L 348, lk 98).

amet ei oleks pidanud kohaldama hoopis pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike huvides direktiivi 2003/109 artikli 22 lõikes 3 ette nähtud tugevdatud kaitse meetmeid väljasaatmise eest.

4. Käesolevas kohtuasjas on Euroopa Kohtule seega taas esitatud küsimus, kas sisenemiskeeld, mille on määranud üks liikmesriik, ja kehtiv elamisluba, mille on välja andnud teine liikmesriik, võivad koos eksisteerida ühe ja sama kolmanda riigi kodaniku puhul.⁴ Käsitletaval juhul näitab see kohtuasi raskusi direktiivide 2003/109 ja 2008/115 vastava kohaldamisala hindamisel, millele Euroopa Komisjon muide oma direktiivi 2003/109 uuesti sõnastamise praeguses ettepanekus⁵ ka tähelepanu juhib. Tema praegu selles küsimuses tehtud ettepanekutega püütakse tagada suuremat ühtlust ja seda, et need kaks õigusakti täiendaksid teineteist paremini.⁶

5. Käesolevas ettepanekus – milles Euroopa Kohtu palvel keskendutakse esimesele eelotsuse küsimusele – selgitan põhjusi, miks ma arvan, et tuletatud elamisõigust ja sellega seotud kaitset, mis on pikaajalisest elanikust kolmanda riigi kodanikul esimeses liikmesriigis, saab kasutada ainult siis, kui see kolmanda riigi kodanik on saanud elamisloa teises liikmesriigis. Järeldan oma analüüsist, et direktiivi 2003/109 artikli 22 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see ei reguleeri tingimusi, mis peavad olema täidetud, et liikmesriik saaks teha niisuguse kolmanda riigi kodaniku suhtes väljasaatmisotsuse, kui see kodanik on tulnud tema territooriumile tema suhtes avaliku korra ja julgeoleku huvides määratud sisenemiskeeldu eirates.

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Direktiiv 2003/109

6. Direktiivi 2003/109 artiklis 1 „Objekt“ on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis määratletakse:

- a) tingimused, mille kohaselt liikmesriik võib tema territooriumil seaduslikult elavale kolmanda riigi kodanikule anda pikaajalise elaniku staatuse või selle staatuse tühistada, ja selle staatusega kaasnevad õigused; ning
- b) seda staatust omavate kolmandate riikide kodanike elamise tingimused muudes liikmesriikides kui see, kus talle pikaajalise elaniku staatus anti.“

⁴ Käesolev kohtuasi on jätkuks kohtuasjale, milles tehti 16. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus E (C-240/17, EU:C:2018:8) ning mille faktilised asjaolud on sarnased, sest asjaomasel kolmanda riigi kodanikul oli elamisluba, mis oli välja antud Hispaanias ja mis kehtis hetkel, mil Soome ametiasutused tegid tema suhtes tema päritoluriiki tagasisaatmise otsuse koos Schengeni alasse sisenemise keeluga.

⁵ 27. aprillil 2022 esitatud ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta (uuesti sõnastatud) (COM(2022) 650 (final)).

⁶ Komisjon rõhutab muu hulgas, et direktiivi 2003/109 uuesti sõnastamisel „tuleks arvesse võtta [direktiiviga 2008/115] kehtestatud ühiseid nõudeid ja korda liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel“ (põhjendus 21), tehes seega ettepaneku lähtuda spetsiaalselt viimasest direktiivist, mis võimaldaks paremini eristada nende kahe direktiivi kohaldamisala.

7. Selle direktiivi artikli 2 „Mõisted“ punktid b–d on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- b) *pikaajaline elanik* – mis tahes kolmanda riigi kodanik, kellel on artiklites 4–7 sätestatud pikaajalise elaniku staatus;
- c) *esimene liikmesriik* – liikmesriik, kes esimesena andis kolmanda riigi kodanikule pikaajalise elaniku staatuse;
- d) *teine liikmesriik* – mis tahes muu liikmesriik kui see, kes esimesena andis kolmanda riigi kodanikule pikaajalise elaniku staatuse, ning kus see pikaajaline elanik kasutab oma elamise õigust“.

8. Selle direktiivi artikli 3 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse liikmesriigi territooriumil seaduslikult elavate kolmanda riigi kodanike suhtes.“

9. Direktiivi 2003/109 II peatükk hõlmab artikleid 4–13. Selles on sätestatud tingimused, mis peavad olema täidetud selleks, et liikmesriik annaks pikaajalise elaniku staatuse kolmandate riikide kodanikele, kes viibivad seaduslikult tema territooriumil, ja tingimused, mis peavad olema täidetud, et liikmesriik võiks selle staatuse tühistada, ning selle staatusega kaasnevad õigused, kusjuures eesmärk on soodustada kolmanda riigi kodanike lõimumist, et edendada majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust, nagu on nähtud ette selle direktiivi põhjendustes 4 ja 6.

10. Selle direktiivi artiklis 12 „Kaitse väljasaatmise eest“ on sätestatud:

„1. Liikmesriik võib teha otsuse pikaajaline elanik välja saata üksnes siis, kui isik kujutab tegelikku ja piisavalt tõsist ohtu avalikule korrale ja julgeolekule.

[...]

3. Enne kui liikmesriik teeb otsuse pikaajaline elanik välja saata, peab ta arvestama järgmiste teguritega:

- a) elamise kestus tema territooriumil;
- b) asjaomase isiku vanus;
- c) tagajärjed asjaomase isiku ja tema pereliikmete jaoks;
- d) sidemed elukohariigiga ja sidemete puudumine päritoluriigiga.

[...]“.

11. Direktiivi 2003/109 III peatükk „Elamine teistes liikmesriikides“ sisaldab artikleid 14–23. Selles on määratud kindlaks tingimused, mille alusel saab pikaajalise elaniku staatuses isik õiguse elada muudes liikmesriikides kui see, kus talle see staatus anti, eesmärgiga aidata selle direktiivi põhjenduse 18 kohaselt edendada siseturu rajamist alana, kus on tagatud kõigi isikute vaba liikumine.

12. Selle direktiivi artikli 14 lõikes 1 on nähtud ette:

„Pikaajaline elanik saab õiguse elada muu liikmesriigi kui selle liikmesriigi territooriumil, kus talle anti pikaajalise elaniku staatus, kauem kui kolm kuud, tingimusel et käesolevas peatükis sätestatud tingimused on täidetud.“

13. Selle direktiivi artikli 15 „Tingimused teises liikmesriigis elamiseks“ lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud:

„Võimalikult kiiresti ja hiljemalt kolme kuu jooksul pärast teise liikmesriigi territooriumile saabumist peab pikaajaline elanik taotlema selle liikmesriigi pädevalt asutuselt elamisluba.“

14. Direktiivi 2003/109 artiklis 22 „Elamisloa tühistamine ja tagasivõtmise kohustus“ on nähtud ette:

„1. Kuni kolmanda riigi kodanikul ei ole pikaajalise elaniku staatus, võib teine liikmesriik otsustada elamisluba mitte pikendada või see tühistada ning kohustada asjaomast isikut ja tema pereliikmeid kooskõlas siseriiklikus õiguses ettenähtud menetlusega, sh riigist lahkumise kord, lahkuma tema territooriumilt järgmistel juhtudel:

- a) avaliku korra ja julgeoleku põhjustel, nagu see on määratletud artiklis 17;
- b) artiklites 14, 15 ja 16 sätestatud tingimused ei ole enam täidetud;
- c) kolmanda riigi kodanik ei ela asjaomase liikmesriigi territooriumil seaduslikult.

2. Kui teine liikmesriik võtab ühe lõikes 1 osutatud meetmetest, peab esimene liikmesriik pikaajalise elaniku ja tema pereliikmed viivitamata ja ilma formaalsusteta tagasi võtma. Teine liikmesriik teatab oma otsusest esimesele liikmesriigile.

3. Kuni kolmanda riigi kodanikul ei ole pikaajalise elaniku staatus ja ilma et see piiraks lõikes 2 osutatud tagasivõtmise kohustust, võib teine liikmesriik teha avaliku korra ja julgeoleku kaalutlustel otsuse kolmanda riigi kodanik liidu territooriumilt välja saata kooskõlas artikliga 12 ja seal sätestatud tagasisi kohaldades.

Sellistel juhtudel konsulteerib teine liikmesriik otsust tehes esimese liikmesriigiga.

Kui teine liikmesriik teeb otsuse asjaomane kolmanda riigi kodanik välja saata, võtab ta asjakohased meetmed otsuse tõhusaks rakendamiseks. Sellistel juhtudel esitab teine liikmesriik esimesele liikmesriigile asjakohase teabe väljasaatmisotsuse rakendamise kohta.

[...]

4. Lõike 1 punktides b ja c osutatud juhtudel ei kaasne väljasaatmisotsusega alaline elamiskeeld.

5. Lõikes 2 osutatud tagasivõtmiskohustus ei piira võimalust, et pikaajaline elanik ja tema pereliikmed lähevad kolmandasse liikmesriiki.“

2. Direktiiv 2008/115

15. Direktiivi 2008/115 artikkel 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

2) „ebaseaduslik riigisviibimine“ – kolmanda riigi kodaniku viibimine liikmesriigi territooriumil, kui ta ei vasta või enam ei vasta [määruse nr 562/2006⁷] artiklis 5 sätestatud sisenemise tingimustele või muudele asjaomasesse liikmesriiki sisenemise, selles viibimise või elamise tingimustele;

3) „tagasisaatmine“ – kolmanda riigi kodaniku naasmine kas vabatahtlikult tagasipöördumiskohustust täites või sunniviisiliselt:

– tema päritoluriiki või

– transiidiriiki vastavalt ühenduse või kahepoolsetele tagasivõtulepingutele või muudele kokkulepetele või

– muusse kolmandasse riiki, millesse asjaomane kolmanda riigi kodanik otsustab vabatahtlikult tagasi pöörduda ning milles ta vastu võetakse;

4) „tagasisaatmisotsus“ – haldus- või kohtuotsus või -akt, millega sätestatakse, et kolmanda riigi kodaniku riigisviibimine on ebaseaduslik ja kehtestatakse või sätestatakse tagasipöördumiskohustus;

5) „väljasaatmine“ – tagasipöördumiskohustuse täitmine, eelkõige füüsiline transport liikmesriigist välja;

6) „sisenemiskeeld“ – haldus- või kohtuotsus või haldus- või kohtuakt, millega keelatakse sisenemine liikmesriigi territooriumile ja viibimine liikmesriigi territooriumil kindla tähtaja jooksul ning millega on kaasas tagasisaatmisotsus;

[...]

8) „vabatahtlik lahkumine“ – tagasipöördumiskohustuse täitmine selleks tagasisaatmisotsuses ettenähtud tähtaja jooksul;

[...]“.

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrus, millega kehtestatakse isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad) (ELT 2006, L 105, lk 1). See määrus tunnistati kehtetuks ja asendati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrusega (EÜ) 2016/399, mis käsitleb isikute üle piiri liikumist reguleerivaid liidu eeskirju (Schengeni piirieskirjad) (ELT 2016, L 77, lk 1).

16. Selle direktiivi artiklis 6, mis käsitleb tagasisaatmisotsuseid, mis teevad lõpu ebaseaduslikule riigisviibimisele, on sätestatud:

„1. Ilma et see piiraks lõigetes 2 kuni 5 sätestatud erandite kohaldamist, väljastavad liikmesriigid tagasisaatmisotsuse iga kolmanda riigi kodaniku kohta, kes viibib nende territooriumil ebaseaduslikult.

2. Liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivad kolmanda riigi kodanikud, kellele on mõnes muus liikmesriigis väljastatud kehtiv elamisluba või muu riigisviibimise õigust andev luba, peavad viivitamatult minema kõnealuse liikmesriigi territooriumile. Kui asjaomane kolmanda riigi kodanik seda nõuet ei täida või kui kolmanda riigi kodaniku viivitamatut lahkumist nõutakse avaliku korra või riikliku julgeoleku huvides, kohaldatakse lõiget 1.

[...]“.

B. Soome õigus

17. 30. aprilli 2004. aasta välismaalaste seaduse (seadus nr 301/2004) (ulkomaalaislaki 301/2004) § 11 esimeses lõigus on sätestatud, et välismaalane võib riiki siseneda üksnes tingimusel, et tema suhtes ei ole määratud riiki sisenemise keeldu (punkt 4) ning et ta ei kujuta endast ohtu avalikule korrale ja julgeolekule (punkt 5).

18. Selle seaduse § 149b kohaselt on kolmanda riigi kodanik, kes viibib riigis ebaseaduslikult või kelle elamisloa taotlus on rahuldamata jäetud ja kellel on teise liikmesriigi väljastatud kehtiv elamisluba või muu riigis viibimise õigust andev dokument, kohustatud viivitamatult suunduma selle teise liikmesriigi territooriumile. Kui asjaomane kolmanda riigi kodanik seda nõuet ei täida või kui kolmanda riigi kodaniku viivitamatu lahkumine on vajalik avaliku korra või riigi julgeoleku huvides, tehakse väljasaatmisotsus.

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

19. Faktilist konteksti iseloomustavad kaks ajavahemikku.

20. Esimene ajavahemik on see, mis eelneb sellele, kui Eesti Vabariik andis kõnesolevale isikule, kes on kehtiva passiga Vene Föderatsiooni kodanik, 12. juulil 2019 pikaajalise elaniku staatuse.

21. On teada, et selle ajavahemiku jooksul käis see isik mitmel korral Soome territooriumil, kus tema suhtes tehti neli Eestisse väljasaatmise otsust vastavalt 9. veebruaril 2017, 16. märtsil 2017, 26. novembril 2018 ja lõpuks 8. juulil 2019. Otsused tehti pärast seda, kui kõnesolev isik oli pannud toime mitu õigusrikkumist, milleks olid sõiduki juhtimine raske joobe seisundis, sõiduki juhtimine ilma juhiloata ja lõpuks sisenemiskeelu rikkumine. Teda kahtlustatakse ka varguses raskendavatel asjaoludel, võltsimises ja vale nime esitamises. Võttes arvesse tema kriminaalse tegevuse laadi ja korduvust, leidsid pädevad riigisisised asutused, et ta kujutab endast ohtu avalikule korrale ja julgeolekule ning seega kaasnes kolmele nendest otsusest Soome territooriumile sisenemise keeld.

22. Teine ajavahemik on see, mil kõnesoleval isikul on Eesti antud pikaajalise elaniku staatus ja vastav elamisluba viie aasta jooksul, s.o 12. juulist 2019 kuni 12. juulini 2024. Seega anti see staatus siis, kui Soome riik oli juba määranud tema suhtes sisenemiskeelu, mis kehtis veel.⁸

23. Kui amet oli hinnanud kõnesoleva isiku olukorda – mida kirjeldavad asjaolud on esitatud Euroopa Kohtu käsituses olevas riigisiseses toimikus –kõikehõlmavalt, ei lubanud ta isikul 19. novembril 2019 vabatahtlikult Eestisse naasta ja tegi vaidlusaluse otsuse.⁹ Eelotsusetaotlusest ilmneb, et vaidlusaluses otsuses nähti muu hulgas ette kohustus saata kõnesolev isik välja oma päritoluriiki Vene Föderatsiooni ning sellele lisati keeld siseneda Schengeni alasse nelja aasta jooksul, võttes arvesse asjaolu, et ta kujutab endast ohtu avalikule korrale ja julgeolekule. See otsus tehti direktiivi 2008/115 alusel, sest amet leidis, et EP „viibib riigis ebaseaduslikult“ selle direktiivi artikli 3 punkti 2 tähenduses, sest ta oli sisenenud Soome territooriumile, rikkudes sisenemiskeelde, mis olid varem tema suhtes määratud. Täpsustan kohe, et niisugust otsust tuleb minu arvates pidada „tagasisaatmisotsuseks“ selle direktiivi artikli 3 punkti 4 tähenduses. Sama direktiivi raames on tagasisaatmine selle artikli 3 punktis 3 määratletud nii, et see on toiming, mille käigus peab kolmanda riigi kodanik minema kolmandasse riiki või transiidiriiki või naasma päritoluriiki, st väljapoole liidu territooriumi.

24. Riigisisese kohtutoimikust ilmneb ka, et samal kuupäeval, 19. novembril 2019 algatas amet Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni¹⁰ artikli 25 lõikes 2 ette nähtud konsulteerimismenetluse Eesti Vabariigiga, mille raames paluti Eestil võtta seisukoht küsimuses, kas kõnesoleva isiku pikaajalise elaniku elamisluba tuleks tühistada. Eesti Vabariik teatas 9. detsembril 2019, et elamisluba ei tühistata. Nendel asjaoludel muutis amet selle konventsiooni artikli 25 lõike 2 teise lõigu kohaselt keelu siseneda kogu Schengeni alasse keeluks siseneda ainult Soome territooriumile.¹¹

25. EP saadeti Vene Föderatsiooni välja 24. märtsil 2020. Ta sisenes uuesti Soome territooriumile, kust ta saadeti välja Eestisse 8. augustil 2020 ja 16. novembril 2020.

26. Kuna kaebuse, mille kassaator vaidlusaluse otsuse peale esitas, jättis Helsingin hallinto-oikeus (Helsingi halduskohus, Soome) rahuldamata, pöördus ta Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) poole, et saavutada selle kohtuotsuse tühistamine.

27. Arvestades faktilist konteksti, millesse käesolev kohtuasi asetub, ja eelkõige pikaajalise elaniku staatust, mis EP-l Eestis on, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, ega amet ei olnud kohustatud rakendama vaidlusaluse otsuse tegemisel direktiivis 2003/109 ette nähtud tugevdatud kaitse meetmeid väljasaatmise eest.

28. Esiteks leiab see kohus, et direktiivi 2003/109 artikli 3 lõige 1 ei võimalda teha üheselt kindlaks, kas niisugune olukord nagu käsitletaval juhul kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse. Kuigi Eestis viibib EP seaduslikult, sest tema viibimist seal õigustab tema pikaajalise elaniku

⁸ Direktiivi 2008/115 artikli 11 lõike 4 kohaselt olid Eesti ametiasutused kohustatud konsulteerima Soome ametiasutustega, et võtta arvesse nende huve enne kõnesoleva staatuse andmist.

⁹ 16. jaanuari 2018. aasta kohtuotsuses E (C-240/17, EU:C:2018:8, punkt 46) otsustas Euroopa Kohus, et kui kolmanda riigi kodanik, kellele on mõnes muus liikmesriigis väljastatud elamisluba, viibib liikmesriigi territooriumil seadusliku aluseta, siis tuleb tal lubada naasta talle elamisloa andnud liikmesriiki, selle asemel et kohustada teda kohe pöörduma tagasi oma päritoluriiki, *välja arvatud juhul, kui see on vajalik avaliku korra või riigi julgeoleku huvides*.

¹⁰ 19. juunil 1990 allkirjastatud ja 26. märtsil 1995 jõustunud konventsioon, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19).

¹¹ Vt ka 16. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus E (C-240/17, EU:C:2018:8, punkt 58).

staatus, mille see liikmesriik on talle andnud, siis tema viibimine Soomes ei ole seaduslik, sest ta ei ole taotlenud elamisluba selle direktiivi III peatüki alusel ja tema suhtes on määratud selle liikmesriigi territooriumile sisenemise keeld.

29. Teiseks leiab see kohus, et välismaalaste seaduses ei ole sätteid, millega oleks sõnaselgelt üle võetud direktiivi 2003/109 artikli 22 lõige 3 osas, mis puudutab niisuguse kolmanda riigi kodaniku Soomest väljasaatmist väljapoole liidu territooriumi, kellele teine liikmesriik on anud pikaajalise elaniku elamisloa. Seega tekib küsimus, kas selle direktiivi artikli 12 lõiked 1 ja 3 ning artikli 22 lõige 3 on tingimusteta ja oma sisu poolest piisavalt täpsed Euroopa Kohtu praktika tähenduses selleks, et kolmanda riigi kodanik saaks neile liikmesriigi suhtes tugineda.

30. Nendel asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus (kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [direktiiv 2003/109] on kohaldatav sellise isiku Euroopa Liidu territooriumilt väljasaatmise suhtes, kes sisenes liikmesriigi territooriumile ajal, mil kehtis tema suhtes kehtestatud riiki sisenemise keeld, ja kelle viibimine selles liikmesriigis oli riigisisese õiguse kohaselt seega ebaseaduslik ning kes ei taotlenud selles liikmesriigis elamisluba, kui kõnealusele isikule on kolmanda riigi kodanikuna teises liikmesriigis väljastatud pikaajalise elaniku elamisluba?

Kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis:

2. kas [direktiivi 2003/109] artikli 12 lõiked 1 ja 3 ning artikli 22 lõige 3 on sisuliselt tingimusteta ja piisavalt täpsed, et kolmanda riigi kodanik saaks neile liikmesriigi vastu tugineda?“

31. Kirjalikud seisukohad esitasid Soome valitsus ja komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

32. Esimese eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt Euroopa Kohtult, kas direktiivi 2003/109 artikli 22 lõige 3, mille kohaselt on pikaajalise elaniku staatuses kolmanda riigi kodanikul teises liikmesriigis tugevdatud kaitse väljasaatmise eest, mis on ette nähtud selle direktiivi artiklis 12, on kohaldatav siis, kui see kolmanda riigi kodanik on sisenenud teise liikmesriigi territooriumile, eirates tema suhtes avaliku korra ja julgeoleku huvides määratud sisenemiskeeldu.

33. Enne direktiivi 2003/109 artikli 22 lõike 3 esimese lõigu sõnastuse ning selle direktiivi III peatüki – milles see artikkel paikneb – ülesehituse ja eesmärgi analüüsimist tuleb kõigepealt välja selgitada direktiivide 2008/115 ja 2003/109 vastav kohaldamisala.

A. Direktiivide 2008/115 ja 2003/109 kohaldamisala

34. Nii direktiivi 2008/115 artikli 1 pealkirjast kui ka sõnastusest ilmneb, et sellega on kehtestatud ühised nõuded ja kord liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel.

35. Selle direktiivi artikli 2 lõikest 1 ilmneb üheselt mõistetavalt, et seda direktiivi kohaldatakse „liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes“.¹²

36. Mõiste „ebaseaduslik riigisviibimine“ on määratletud direktiivi 2008/115 artikli 3 punktis 2 kui „kolmanda riigi kodaniku viibimine liikmesriigi territooriumil, kui ta ei vasta või enam ei vasta [määruse nr 562/2006¹³] artiklis 5 sätestatud sisenemise tingimustele või muudele asjaomasesse liikmesriiki sisenemise, selles viibimise või elamise tingimustele“. Kui kolmanda riigi kodanik, kes läheb liikmesriigi territooriumile, eirates tema suhtes määratud sellele territooriumile sisenemise keeldu, on tema puhul ainuüksi seeläbi tegemist ebaseadusliku riigisviibimisega selle direktiivi artikli 3 punkti 2 tähenduses ja ta kuulub vastavalt selle direktiivi artiklile 2 direktiivi kohaldamisalasse.¹⁴ Direktiivi 2008/115 artiklis 6 on seega sätestatud nõuded ja kord, mida kohaldatakse „tagasisaatmisotsuse“ suhtes, mille kohaselt on kolmanda riigi kodanik kohustatud kas vabatahtlikult tagasipöördumiskohustust täites või sunniviisiliselt oma päritoluriiki naasma.¹⁵ Direktiivi artikli 6 lõikes 2 on sätestatud erinormid, mida kohaldatakse kolmanda riigi kodaniku suhtes, kellel on kehtiv elamisluba või muu riigisviibimise õiguse andev luba.

37. Direktiivi 2008/115 artikli 4 lõikest 2 ilmneb siiski, et see direktiiv „ei piira ühegi sellise sätte kohaldamist, mis võib olla soodsam kolmanda riigi kodaniku suhtes ja mis on sätestatud ühenduse sisserände- ja varjupaigalaases õigustikus“. Nagu Euroopa Kohus on meenutanud, ei ole selle direktiivi eesmärk ühtlustada kõiki välismaalaste riigis viibimist reguleerivaid liikmesriikide eeskirju.¹⁶

38. Selles küsimuses ei ole mingit kahtlust, et direktiiviga 2003/109 sätestatud õigusnormid on osa sellest seadustikust ning selles on ette nähtud soodsamad sätted pikaajalistest elanikest kolmanda riigi kodanike puhul, andes neid tugevdatud kaitse väljasaatmise eest, ja liikmesriikidevaheline tagasivõtumenetlus teatavatel liidus ringi liikumise juhtudel. Nagu komisjon on oma tagasisaatmise käsiraamatus rõhutanud, on see direktiiv *lex specialis*, „mida tuleb järgida eeskätt [selle] direktiividega sõnaselgelt hõlmatud juhtumite korral“.¹⁷

39. Direktiivi 2003/109 kohaldamisala on kindlaks määratud selle artikli 3 lõikes 1, milles on sätestatud, et seda „kohaldatakse liikmesriigi territooriumil seaduslikult elavate kolmanda riigi kodanike suhtes“. Niipea, kui kolmanda riigi kodanik saab liikmesriigis pikaajalise elaniku staatuse, mida tõendab pealegi vastav elamisluba, ja kui seda staatust ei ole ametlikult tühistatud, elab ta liikmesriigi territooriumil seaduslikult. Käsitletaval juhul kuulub EP tõesti selle direktiivi kohaldamisalasse ja tal peavad olema Eestis tema pikaajalise elaniku staatusega kaasnevad õigused, mis on loetletud selle direktiivi II peatükis, sh õigus selle direktiivi artiklis 12 ette nähtud tugevdatud kaitsele väljasaatmise eest.¹⁸

¹² Kuigi direktiivi 2008/115 artikli 2 lõikes 2 on loetletud alused, mille esinemise korral võivad liikmesriigid arvata riigis ebaseaduslikult viibiva kolmanda riigi kodaniku väljapoole selle direktiivi kohaldamisala, tuleb tõdeda, et nende aluste hulgas ei ole olukorda, kus isikul on teises liikmesriigis kehtiv elamisluba.

¹³ Vt käesoleva ettepaneku 7. joonealune märkus.

¹⁴ Vt 7. juuni 2016. aasta kohtuotsus Affum (C-47/15, EU:C:2016:408, punkt 48).

¹⁵ Vt direktiivi 2008/115 artikli 3 punktid 3 ja 4.

¹⁶ Vt 8. mai 2018. aasta kohtuotsus K.A. jt (perekonna taasühinemine Belgias) (C-82/16, EU:C:2018:308, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹⁷ Vt tagasisaatmise käsiraamat, mis on toodud komisjoni 16. novembri 2017. aasta soovitusel (EL) 2017/2338, millega võetakse kasutusele ühine tagasisaatmise käsiraamat, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad kasutama tagasisaatmisega seotud ülesannete täitmisel (ELT 2017, L 339, lk 83), lisas, punkt 5.8. Nagu ilmneb soovitusel punktist 2, on see käsiraamat peamine vahend, mida liikmesriikide ametiasutused saavad kasutada oma ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanikega seotud ülesannete täitmisel.

¹⁸ Vt ka direktiivi 2003/109 põhjendus 16.

40. Tingimusi, mis peavad olema täidetud, et niisugune kolmanda riigi kodanik võiks viibida muudes liikmesriikides kui see, kus talle see staatus anti, käsitleb aga direktiivi 2003/109 III peatükk. Ükski nendest tingimustest ei puuduta siiski sellist olukorda nagu põhikohtuasjas käsitletav, kus kolmanda riigi kodanikul, kes on esimeses liikmesriigis pikaajaline elanik, ei ole tuletatud elamisõigust teises liikmesriigis, mille territooriumile ta läheb, eirates sisenemiskeeldu, mis on tema suhtes määratud avaliku korra ja julgeoleku huvides.

41. See hinnang põhineb nii direktiivi 2003/109 artikli 22 lõike 3 esimese lõigu grammatilisel analüüsil kui ka selle direktiivi süsteemsel, kontekstuaalsel ja teleoloogilisel analüüsil.

B. Direktiivi 2003/109 artikli 22 lõike 3 esimese lõigu sõnastus

42. Direktiivi 2003/109 artikli 22 lõike 3 esimeses lõigus on sätestatud põhimõte, et „[k]uni kolmanda riigi kodanikul^[19] ei ole pikaajalise elaniku staatus ja ilma et see piiraks lõikes 2^[20] osutatud tagasivõtmise kohustust, võib teine liikmesriik teha avaliku korra ja julgeoleku kaalutlustel otsuse kolmanda riigi kodanik liidu territooriumilt välja saata kooskõlas artikliga 12 ja seal sätestatud tagatise kohaldades“.

43. Sidesõna „kuni“ kasutamine väljendis „[k]uni kolmanda riigi kodanikul ei ole pikaajalise elaniku staatus“ ei võimalda teha täpselt kindlaks direktiivi 2003/109 artikli 22 lõike 3 esimeses lõigu kohaldamisala.

44. Mõistagi annab see õigusnorm tunnistust liidu seadusandja selgest tahtest jätta selle sätte kohaldamisalast välja kolmanda riigi kodanik, kellel on pikaajalise elaniku staatus esimeses liikmesriigis ja kes saab selle staatuse teises liikmesriigis.²¹ Väljend ei võimalda siiski teha kindlaks hetke, millest alates võib see kolmanda riigi kodanik saada nimetatud kaitse teise liikmesriigi territooriumil: kas piisab, kui ta on pikaajaline elanik esimeses liikmesriigis ning seda olenemata teise liikmesriigi territooriumil viibimise kestusest ja viisist või vastupidi on tarvis, et ta oleks esitanud selles teises liikmesriigis elamisloa taotluse ja et tal oleks elamisloa?

45. Arvan, et nii tuleb tõlgendada ka selle direktiivi artikli 22 lõike 3 esimese lõigu isikulist kohaldamisala.

46. Esiteks viitab liidu seadusandja selle sätte tekstis endas „teise liikmesriigi“ kohustustele. See mõiste on määratletud direktiivi 2003/109 artikli 2 punktis d nii, et see on „mis tahes muu liikmesriik kui see, kes esimesena andis kolmanda riigi kodanikule pikaajalise elaniku staatuse, ning kus see pikaajaline elanik kasutab oma elamise õigust“.²² Oleviku kindla kõneviisi („kasutab“), mitte tingiva kõneviisi („kasutaks“) kasutamine annab tunnistust sellest, et kolmanda

¹⁹ Kohtujuristi kursiiv. Selle sätte prantsuskeelses versioonis on kasutatud väljendit „kolmanda riigi elanik“, samas kui selle direktiivi artikli 22 lõikes 1 on viidatud „kolmanda riigi kodanikule“. Teistes keeleversioonides on nendes kahes lõikes kasutatud sama väljendit, näiteks hispaaniakeelses versioonis („el nacional de un tercer país“), saksakeelses versioonis („Drittstaatsangehörige“), ingliskeelses versioonis („the third-country national“), itaaliakeelses versioonis („il cittadino di un paese terzo“) või ka sloveenikeelses versioonis („državljan tretje države“).

²⁰ Komisjon rõhutas oma 28. septembri 2011. aasta aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule, mis käsitleb [direktiivi 2003/109] kohaldamist [KOM(2011) 585 (lõplik)], et „direktiiv [2008/115] mõjutab artikli 22 lõikeid 2 ja 3, kuna vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 6 peavad liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivad kolmandate riikide kodanikud, kellel on mõnes muus liikmesriigis väljastatud kehtiv elamisloa, viivitamatult minema kõnealuse liikmesriigi territooriumile. Kui asjaomane kolmanda riigi kodanik seda nõuet ei täida, on liikmesriigil õigus väljastada tagasisaatmisotsus“ (punkt 3.9).

²¹ Tal on kaitse, mis kaasneb pikaajalise elaniku staatusega ja on nähtud ette direktiivi 2003/109 artiklis 12.

²² Kohtujuristi kursiiv.

riigi kodanik peab kasutama oma tuletatud elamisõigust teises liikmesriigis antud hetkel. Nagu aga näitavad selle direktiivi artikli 14 lõige 1 ja põhjendus 21, eeldab selle elamisõiguse kasutamine, et see kodanik vastab nimetatud direktiivi III peatükis sätestatud tingimustele.²³

47. Teiseks ilmneb direktiivi 2003/109 artikli 22 lõike 3 esimese lõigu sõnastusest, et „otsus kolmanda riigi kodanik liidu territooriumilt välja saata“ tuleb teha „avaliku korra ja julgeoleku kaalutlustel“ „kooskõlas [selle direktiivi] artikliga 12 ja seal sätestatud tagatise kohaldades“. See tähendab, et selle kodaniku saab välja saata ainult siis, kui ta kujutab endast tegelikku ja piisavalt tõsist ohtu avalikule korrale ja julgeolekule, et väljasaatmisotsust ei saa õigustada majanduslikud põhjused ning et teise liikmesriigi pädevad asutused on kohustatud võtma eelnevalt arvesse asjaomase isiku elamise kestust selle riigi territooriumil, tema vanust, väljasaatmise tagajärgi asjaomase isiku ja tema perekonnaliikmete jaoks ning viimase sidemeid elukohariigiga või sidemete puudumist päritoluriigiga.²⁴ Järelikult põhineb see, kui antakse niisugune märgatavalt tugevam kaitse tase väljasaatmise eest, objektiivsetel õigustustel, mis on seotud pikaajalise elaniku esimeses liikmesriigis lõimumise tasemega seoses tema pikaajalise elaniku staatusega (direktiivi 2003/109 artikkel 12) ja teises liikmesriigis seoses selle tuletatud elamisõiguse kasutamisega, mis tal tänu oma staatusele on (direktiivi artikkel 22). Niisugune kaitse ei saa seega olla õigustatud pikaajalisest elanikust kolmanda riigi kodaniku suhtes, kellel ei ole sellist tuletatud elamisõigust liikmesriigis, mille territooriumile ta läheb, ja seda sisenemiskeelu tõttu, mis on tema suhtes määratud avaliku korra ja julgeoleku huvides.

48. Seda tõlgendust kinnitab direktiivi 2003/109 III peatüki sätete ülesehitus ja eesmärk.

C. Direktiivi 2003/109 III peatüki ülesehitus ja eesmärk

49. Nagu näitab pealkiri, on direktiivi 2003/109 III peatüki eesmärk nende tingimuste kindlaksmääramine, mille alusel pikaajalisest elanikust kolmanda riigi kodanik saab õiguse elada muudes liikmesriikides kui talle selle staatuse andnud liikmesriik, ning seda selleks, et edendada siseturu rajamist alana, kus on tagatud kõikide isikute vaba liikumine.²⁵ Selles on nähtud ette järkjärguline süsteem, mis puudutab niisuguse kolmanda riigi kodaniku õigust elada muudes liikmesriikides, mis võib viia alalise elamisõiguseni seeläbi, et ühes nendest liikmesriikidest antakse see staatus.

50. Teises liikmesriigis antav üle kolme kuu pikkune elamisõigus²⁶ on esimeses liikmesriigis saadud pikaajalise elaniku staatusest tuletatud õigus. Seega just põhjusel, et esimene liikmesriik on andnud asjaomasele isikule selle staatuse direktiivi 2003/109 artikli 4 alusel, võib teine liikmesriik anda tuletatud elamisõiguse, väljastades talle selle direktiivi artikli 14 lõike 1 alusel elamisloa.²⁷ Selleks peab pikaajaline elanik esitama selle direktiivi artikli 15 kohase taotluse, mis vastab direktiivi artiklites 16–19 sätestatud tingimustele. Nende hulgas on tingimus, et isik ei tohi

²³ Vt minu ettepanek liidetud kohtuasjades Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (elamisloa pikendamine teises liikmesriigis) (C-829/21 ja C-129/22, EU:C:2023:244, punktid 40 ja 41) ning 29. juuni 2023. aasta kohtuotsus Stadt Frankfurt am Main ja Stadt Offenbach am Main (elamisloa pikendamine teises liikmesriigis) (C-829/21 ja C-129/22, EU:C:2023:525, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

²⁴ Vt 9. veebruari 2023. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid jt (Türgi töötaja elamisõiguse tühistamine) (C-402/21, EU:C:2023:77, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

²⁵ Vt selle direktiivi põhjendus 18.

²⁶ Vt direktiivi 2003/109 artikli 14 lõige 1.

²⁷ Vt minu ettepanek liidetud kohtuasjades Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (elamisloa pikendamine teises liikmesriigis) (C-829/21 ja C-129/22, EU:C:2023:244, punktid 40 ja 41) ning 29. juuni 2023. aasta kohtuotsus Stadt Frankfurt am Main et Stadt Offenbach am Main (elamisloa pikendamine teises liikmesriigis) (C-829/21 ja C-129/22, EU:C:2023:525, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

kujutada endast ohtu avalikule korrale või julgeolekule.²⁸ Kuigi direktiivi 2003/109 artiklis 20 on kindlaks määratud menetlused, mis peavad olema pikaajalise elaniku käsutuses juhul, kui tema elamisloa taotlus jäetakse rahuldamata, on aga selle direktiivi artiklis 21 ette nähtud kohtlemine, mis peab talle osaks saama teises liikmesriigis juhul, kui talle antakse elamisluba.

51. Direktiivi 2003/109 artikkel 22, millel on üheselt mõistetav pealkiri „Elamisloa tühistamine ja tagasivõtmise kohustus“, kujutab endast nende sätete loogilist jätku. Komisjon märgib oma aruandes selle direktiivi kohaldamise kohta, et viimati viidatud artiklis on sätestatud tingimused, mis peavad olema täidetud, et teine liikmesriik võiks teha väljasaatmisotsuse pikaajalise elaniku suhtes, kellel on selles liikmesriigis elamisluba, kuid kellele ei ole veel antud pikaajalise elaniku staatust kõnealuses liikmesriigis,²⁹ mis on ette nähtud selle direktiivi artiklis 23.

52. Direktiivi 2003/109 artikkel 22 puudutab seega ilmselgelt pikaajalist elanikku, kes on võtnud ette tõelise teises liikmesriigis lõimumise protsessi, kasutades tuletatud elamisõigust, mis tal tänu oma staatusele on. Selle artikli lõike 3 eesmärk on muuseas tagada, et see elamisõigus oleks tõesti olemas, st selles on teiselt liikmesriigilt nõutud, et ta annaks pikaajalisele elanikule tugevdatud kaitse väljasaatmise eest juhul, kui ta kujutab endast ohtu avalikule korrale ja julgeolekule, ning seda kuvandi põhjal, mis tal on tema staatuse tõttu esimeses liikmesriigis.

53. Niisuguses olukorras, nagu on põhikohtuasjas käsitletav olukord, ei ole pikaajalisest elanikust kolmanda riigi kodanikul aga õigust siseneda kõnesolevasse liikmesriiki õigusliku toime tõttu, mis on tema suhtes määratud sisenemiskeelul. Ta ei saa ammugi saada selles liikmesriigis tuletatud elamisluba ohu tõttu, mida ta kujutab avalikule korrale ja julgeolekule, ning seda direktiivi 2003/109 artikli 17 kohaselt. Nendel asjaoludel leian, et talle ei saa anda märkimisväärselt tugevdatud tasemel kaitset väljasaatmise eest, mis on ette nähtud selle direktiivi artikli 22 lõikes 3.

54. Mulle näib, et niisugune tõlgendus on kooskõlas direktiivi 2003/109 eesmärgiga. Nimelt, nagu ilmneb direktiivi 2003/109 põhjendustest 4, 6 ja 12, peaks tema pikaajalise elaniku staatus kujutama endast tõelist vahendit, mis aitab lõimuda ühiskonda, kuhu kolmanda riigi kodanik on elama asunud, sest see lõimumine on lisaks võtmetegur majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisel, mis on liidu üks põhieesmärke.³⁰ Meenutan ka, et selle direktiivi põhjenduse 18 kohaselt peab elamisõigus, mis on pikaajalisel elanikul muus liikmesriigis kui talle selle staatuse andnud liikmesriik, aitama kaasa siseturu kui niisuguse ala tegelikule loomisele, kus on tagatud kõigi isikute vaba liikumine.

55. On aga ilmne, et põhikohtuasjas käsitletavas olukorras ei tohi see, et Eesti ametiasutused on andnud kõnesolevale isikule pikaajalise elaniku staatuse, võimaldada tal tugineda Soome ametiasutustes märkimisväärselt tugevdatud tasemel kaitsele väljasaatmise eest, mis on ette nähtud selle direktiivi artikli 22 lõikes 3, kui ta on sisenenud Soome territooriumile, eirates ilmselgelt tema suhtes avaliku korra ja julgeoleku huvides määratud sisenemiskeeldu, ning tal ei ole seetõttu selles liikmesriigis elamise õigust. Kui tal see oleks, eirataks esiteks direktiiviga 2003/109 loodud süsteemi, mille kohaselt on kolmanda riigi kodanikul õigused ja soodustused, mis sõltuvad tema lõimumisest ühiskonda nii esimeses kui ka teises liikmesriigis, ning teiseks õiguslikku toimet, mis on liikmesriigi tehtud sisenemiskeelu otsustel.

²⁸ Nagu rõhutab liidu seadusandja direktiivi 2003/109 põhjenduses 21, peab liikmesriik, kus pikaajaline elanik kavatab oma elamisõigust kasutada, saama kontrollida, kas asjaomase isiku puhul on täidetud tingimused, mis peavad olema täidetud, et ta võiks elada tema territooriumil, ning ega ta ei kujuta endast tegelikku ohtu avalikule korrale, sisejulgeolekule või rahvatervisele.

²⁹ Vt käesoleva ettepaneku 20. joonealuses märkuses viidatud aruanne, punkt 3.9.

³⁰ Direktiivi 2003/109 põhjendusest 22 ilmneb, et seda, et teine liikmesriik tagaks pikaajalisele elanikule samasuguse kohtlemise, nagu on talle tagatud esimeses liikmesriigis, on liidu seadusandja nõudnud eesmärgiga tagada, et see tuletatud elamisõigus oleks tõesti olemas. Vt ka 4. juuni 2015. aasta kohtuotsus P ja S (C-579/13, EU:C:2015:369, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

56. Kõikide eelnevate asjaolude põhjal leian, et direktiivi 2003/109 artikli 22 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes on küll saanud pikaajalise elaniku staatuse esimeses liikmesriigis, kuid kellel ei ole õigust elada liikmesriigis, mille territooriumile ta läheb, eirates tema suhtes avaliku korra ja julgeoleku huvides määratud sisenemiskeeldu.

57. Sellele kolmanda riigi kodanikule jääb võimalus tugineda õigustele, mis tal on tänu pikaajalise elaniku elamisloale, sisenedes hiljem esimese liikmesriigi territooriumile.

58. Liikmesriik, mille territooriumil kolmanda riigi kodanik asub, peab siis kohaldama direktiivis 2008/115 ja konkreetselt selle artikli 6 lõikes 2 ette nähtud tagasisaatmismenetlust.

59. Meenutan, et selle direktiivi artikli 6 eesmärk on kehtestada nõuded ja kord, mida kohaldatakse liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmise otsuste suhtes. Sama direktiivi artikli 6 lõige 2 puudutab niisugust konkreetset olukorda, kus sellel kolmanda riigi kodanikul on kehtiv elamisluba või muu luba, mis annab talle elamisõiguse ja mille on välja andnud teine liikmesriik. Selle sätte järgi peab liikmesriik, mille territooriumil see kolmanda riigi kodanik ebaseaduslikult viibib, tegema tagasisaatmisotsuse ainult juhul, kui asjaomane isik keeldub minemast otsekohe liikmesriiki, kes on talle andnud välja elamisloa, või juhul, kui kolmanda riigi kodaniku viivitamatu lahkumine on nõutav avaliku korra või riigi julgeoleku huvides.³¹

V. Ettepanek

60. Eelnevate kaalutluste põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) esimesele eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Nõukogu 25. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/109/EÜ pikaajalistest elanikest kolmandate riikide kodanike staatuse kohta, mida on muudetud nõukogu 11. mai 2011. aasta direktiiviga 2011/51/EL, artikli 22 lõiget 3

tuleb tõlgendada nii, et:

- see ei ole kohaldatav kolmanda riigi kodaniku suhtes, kes on küll saanud pikaajalise elaniku staatuse esimeses liikmesriigis, kuid kellel ei ole õigust elada liikmesriigis, mille territooriumile ta läheb, eirates tema suhtes avaliku korra ja julgeoleku huvides määratud sisenemiskeeldu;
- sellele kolmanda riigi kodanikule jääb võimalus tugineda õigustele, mis tal on tänu pikaajalise elaniku elamisloale, sisenedes hiljem esimese liikmesriigi territooriumile.

³¹ Vt selle kohta 16. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus E (C-240/17, EU:C:2018:8, punkt 45) ning 26. aprilli 2023. aasta kohtumäärus Migrationsverket (C-629/22, EU:C:2023:365, punktid 20, 22 ja 33 ning seal viidatud kohtupraktika).